

A tanuló felnőtt

A fenti címmel jelent meg Maróti Andor legújabb kötete. A cím maga is telitalálat, hiszen egy olyan tanulmánygyűjteményről van szó, amelyben valamennyi írás arról szól, amit a cím ígér. Éppen ezért talán nem is tekinthető tanulmánygyűjteménynek – jóllehet valóban különböző címek alatt és különböző időszakokban megjelent írásokról van szó –, hanem annak, ami valójában: a témakör monografikus szempontú és igényű feldolgozásának, ahol a különálló írások inkább fejezetek, mintsem önálló alkotásoknak. A szerző, Maróti Andor szinte mindent tud a felnőttek – a szó tág értelemben vevődik, lényegében a negyvenes éveiktől halálukig tanuló, továbbtanuló, különböző képzési formákban résztvevő, azokra készített felnőttekről van szó – tanulásáról. Hiába studírozza valaki a mű bőséges, angol, német és persze magyar hivatkozásait, sehol nem lel olyan munkára, amely a mostani kötet teljességét, sokoldalúságát ígérné, vagy pláne megvalósítaná. Aki elolvassa a könyvet, valóban tudni fog arról, milyen okok, milyen késztetések, milyen elhatározások vezetnek ahhoz, hogy egy felnőtt tanulni kezdjen, hogy valóban ilyen-olyan eredménnyel elsajátítson ezt és azt. De megtudja azt is, milyen empirikus felmérések – számuk, sajnos, nagyon csekély – tájékoztatnak a témáról; sőt azt is, hogy a kérdéssel milyen nagy nemzetközi konferenciák foglalkoztak és foglalkoznak folyamatosan, és ezeknek milyen eredményei születtek és születnek. Azt kell hinnem, hogy ezekben a részekben sokkal kevesebb információ lelhető fel, mint magában a könyvben; ha nem lenne túlzónak ható a megállapítás, legszívesebben azt mondanám, hogy ennek a könyvnek az elolvasása nem csak pótolja a benne is idézett, pertraktált vizsgálódásokat, de azoknál sokkal többet ad. Sokkal többet, és valami egészen mást is.

Nem úgy ad valami mást is, hogy – mintegy elszakadva a mű alaptémájától – a szerző egyéb témákat is taglal. Nem. A könyv csakugyan a tanuló felnőttek problémáit mutatja be, értelmezi és értékeli. De ezzel a témával úgy foglalkozik, hogy bevonja a pedagógia, az andragógia, az élethosszig tartó tanulás, a funkcionális analfabetizmus, az önirányító tanulás, a távoktatás stb. kérdésköreit is. Joggal, hisz' mindezek a témák szoros kapcsolatban állnak a felnőttek tanulásával, sőt éppen ezek adják annak teljes körű megközelítési lehetőségét. De természetesen ezek a témák külön-külön is hatalmas térrétegek, amelyekkel önállóan is szükséges foglalkozni. Maróti Andor pedig remekül ért ahhoz, hogy, bár ezúttal a felnőttek tanulására a művének tárgya, úgy tudjon szólni, hogy akit nem elsősorban a tanuló felnőttek, hanem a modern neveléstudomány kérdései, az andragógia, a funkcionális analfabetizmus, az önirányító tanulás, a távoktatás stb. érdekel, azok is forrásmunkaként használhassák.

És még mindig nem értünk a végére e könyv méltatásának! Maróti Andor – hatalmas szakirodalmi tájékozottság birtokában – igen alaposan és sokoldalúan szól a posztmodern „világállapotról”. Arról a hatalmas világlátási, világtérbelmezési, világnézeti fordulatról, amely a posztmodernitás szubjektív fordulatát jelenti a modernitás objektív megközelítései után. És ennek csak kicsiny szelete az, hogy míg régen (vagyis a modernitásban) tanulni annyit jelentett, hogy a tanuló készen kapott információkat kellett, hogy befogadjon, „megtanuljon”, addig ma (a posztmodernitás keretei között) saját érdeklődései, hajlamai, addigi tapasztalatai alapján maga válassza ki, és csak azzal foglalkozzék, amit a maga számára fontosnak, érdekesnek, kreativitását kibontakoztatónak tart.

Nos, Maróti Andor remek jellemzését nyújtja a posztmodern „világállapotnak”. Természetesen e területen is hatalmas szakirodalom alapján dolgozik, ugyanakkor önálló, sokszor meghökkentően eredeti nézeteket, kiegészítéseket, megállapításokat sorakoztatva. És, ha van egyáltalán bajunk a kötettel, az itt lelhető fel! Maróti Andor határozottan és elkötelezetten a posztmodern pártján áll és ekként ír. Rengeteg igazságot és újdonságot hozva ezáltal is. Ám elfeledkezik arról, amit a posztmodern egyik vehemens filozófiai ellenese írt. Talán szabad tőle egy hosszabb idézet hoznunk: *„Minden tudományos megismerés tárgyának teljes, kimerítő megragadására, elméleti feldolgozására törekszik. Ez a teljesség nemcsak pium desiderium, nemcsak végtelen megközelítési folyamatban végrehajtható, soha be nem fejeződő, kanti értelemben vett megközelítési folyamat. Ellenkezőleg: olyan végtelen folyamat, amely egyes szakaszaiban, mindig egy jól definiált tárgy körülhatárolt totalitásának szintjén, ténylegesen meg is valósul, a jelzett határok között – az adott szint lényeges vonásaiban, szerkezeti sajátosságaiban – kimeríti tárgyát. E kimerítő megismerés előfeltétele a továbbhaladásnak, a további, minőségileg és mennyiségileg ismét csak objektíve körülhatárolt – szubjektíve: a megismerési folyamatban körülhatárolódó – totalítások megismerésének. A tudományos megismerés előrehaladó mozgása, egyre magasabb szintre jutása az ilyen szilárd pontok megeremítése nélkül elképzelhetetlen volna”.*

Márpedig – nekem legalább úgy tűnik – e „szilárd” pontokat mindenképpen el kell sajátítani, a felnőttekkel is, és nem rájuk bízni, hogy érdekl-e őket avagy sem; hogy találnak-e hozzá, magukban kellő érdeklődést, vonalmat.

Végül egy anekdota. Lukács Györgyöt egyszer – persze viccből – megkérdezte valaki, milyen bölcsességeket mondana a földgolyó, ha egyszer megszólalna. Lukács azt válaszolta: a földbolygó csupa butaságot mondana, hiszen nem olvasta Kantot. Nos, Kantot (nyilvánvaló, hogy itt szimbólumról van szó) azért csak el kell sajátítani – a felnőttekkel is, a posztmodern világállapotban is.

Talán kiderült az eddigiekből, hogy Maróti Andor könyve szó szerint kötelező olvasmány mindenki számára, akinek valamilyen kapcsolata van vagy lehet a tanuló felnőttekkel, vagyis pedagógusoknak, könyvtárosoknak, tanfolyamok szervezőinek, irányítóinak és sokan másoknak. De persze mindenkinek érdemes kézbe vennie a könyvet, aki ad valamit arra, hogy értelmiséginek tekintessék.

(Maróti Andor: A tanuló felnőtt. Budapest, ELTE Az Élethosszig Tartó Művelődésért Alapítvány, 2015. 204 p.)

Vajda Kornél